

REGERINGSRÄTTENS DOM

Mål nr
7610-04

meddelad i Stockholm den 4 juli 2008

KLAGANDE

Leksand-Rättvik Elnät AB, 556166-7758

Ombud

Advokaterna Bo Hansson och Mikael Wärnsby
Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB
Box 4291
203 14 Malmö

MOTPARTER

1. AA

Ombud

Advokaten Ulf Mellqvist
Bird & Bird Advokat HB
Box 7714
103 95 Stockholm

2. Energimarknadsinspektionen (tidigare motpart Statens
energimyndighet)

Box 155
631 03 Eskilstuna

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrättens i Stockholm dom den 2 december 2004 i mål nr 3970-03
(bilaga)

SAKEN

Anslutningsavgift enligt ellagen

YRKANDEN M.M.

Leksand-Rättvik Elnät AB yrkar, som Regeringsrätten uppfattar att bolaget slutligen har bestämt sin talan, i första hand att Regeringsrätten undanröjer underinstansernas avgöranden och avvisar AAs talan. Bolaget yrkar i andra hand att Regeringsrätten upphäver kammarrättens dom och förklarar att bolaget äger debitera en anslutningsavgift om 332 179 kr exklusive mervärdesskatt för nyanslutning av el med mätarsäkring 16–25 ampère avseende fastigheten Näset 190:3 i Furudal, Rättviks kommun.

AA bestrider bifall till bolagets överklagande. Hon yrkar för egen del att Regeringsrätten i första hand förelägger bolaget att debitera henne en anslutningsavgift om högst 6 500 kr exklusive mervärdesskatt, i andra hand justerar ned den av Energimyndigheten fastställda anslutningsavgiften.

Bolaget bestrider AAs yrkanden.

Energimarknadsinspektionen (EMI) bestrider bifall till överklagandet.

Bolaget anför till stöd för sin talan bl.a. följande. Ärendet borde aldrig ha prövats av Energimyndigheten då det inte finns någon bindande offert eller beställning av anslutning av el till fastigheten. AAs begäran om prövning av anslutningsavgiften borde således ha avvisats.

– Bolaget har för avsikt att gentemot AA stå fast vid den avgift om 175 300 kr som bolaget tidigare godtagit. Detta innebär dock inte att bolaget anser att det beloppet är en skälig avgift för en eventuell anslutning av el till fastigheten. Som grund för sin beräkning av anslutningsavgiften har Energimyndigheten tillämpat fågelvägsavståndet,

drygt 950 m. I praxis har dock fastställts att anslutningskostnaden ska beräknas utifrån faktisk ledningslängd. I det nu aktuella fallet innebär det att kostnaden ska innefatta 1 200 m högspänningsledning och 215 m lågspänningsledning samt transformator. Utgångspunkten för anslutningen bör även vara de faktiska kostnaderna, beräknade utifrån dagens kostnadsläge. Om Regeringsrätten ändå finner att en schablonmetod bör tillämpas, ska schablonerna svara mot dagens kostnadsläge. – Det är inte förenligt med ellagens (1997:857) bestämmelser att i det aktuella fallet dela anslutningsavgiften mellan anläggningsägaren och eventuellt tillkommande kunder, eftersom det är högst osannolikt att de intilliggande fastigheterna – möjligen med undantag för grannfastigheten – kommer att begära elanslutning. Under de år som målet pågått har bolaget endast fått en förfrågan om prisuppgift och möjlighet till elanslutning beträffande en avstyckad tomt i närheten av fastigheten Näset 190:3 men däremot inte någon begäran om elanslutning. I detta fall kommer anslutningen inte någon annan kund till godo. Kostnaderna är därmed i sin helhet att anse som kundspecifika och ska debiteras anläggningsägaren. En förtida delning medför att övriga kunder, dvs. nätkundskollektivet, via den allmänna överföringstariffen får stå kostnaden för anslutningen av den ifrågavarande fastigheten. En rimlig princip är att del av anslutningsavgiften ska återbetalas till den förste anläggningsägaren om en ny anläggning skulle komma att anslutas inom en tioårsperiod och utbyggnaden då kommer den nyanslutande anläggningsägaren till godo. Ett krav på förtida delning av anslutningsavgiften är inte förenligt med ellagens övergripande krav att nättariffer ska vara objektiva och icke-diskriminerande, varav följer ett krav på likabehandling av nätkunder, om det inte finns objektiva skäl som motiverar något annat. En förtida delning av anslutningsavgiften omöjliggör en likabehandling av anslutare till samma elektriska anläggning, eftersom en sådan delning inte baseras på faktiska och kända förhållanden. En förtida delning kan å ena sidan få till konsekvens att den förste anslutaren får betala för hög anslutningsavgift, om bedömningen utgår från ett färre antal anslutare än som senare visar sig bli fallet. En sådan delning kan å andra sidan medföra att den förste anslutaren får betala för låg avgift, i det fall bedömningen utgår från ett högre antal anslutare än som visar sig bli fallet. – Svensk Energis utredning avseende schablonbelopp – för anslutningar såväl inom som utom sammanhållen bebyggelse – visar att de belopp EMI tillämpar är för lågt beräknade för att elnätsföretagen ska få täckning för sina kostnader. EMI har sedan

målet initierades reviderat den schablonmetod som används vid prövning av anslutningsavgifter. EMI har numera ändrat inställning i fråga om grundavgiften utanför sammanhållen bebyggelse och frångått sin tidigare utredning till förmån för den s.k. EBR-katalogen.

AA anför till stöd för sin talan bl.a. följande. En felaktig prissättning kommer att stå helt i strid med lagstiftarens främsta intention, dvs. att ta till vara kundernas intresse av låga nättariffer. Nätanslutningsavgifterna ska ge bolagen kostnadstäckning och avkastning samtidigt som konsumenternas intressen av så låga priser som möjligt ska beaktas. För att kunna göra en rättvisande bedömning av vilken anslutningsavgift som kan anses skälig krävs att utgångspunkten tas i de faktiska kostnader som nätbolagen har haft för anslutningen, inte den debitering de valt. Av en utredning av Norrköping Miljö & Energi framgår att beräknad genomsnittlig faktisk serviskostnad, dvs. kundspecifik anslutningskostnad, inom sammanhållen bebyggelse för säkringsintervallet 16–25 ampère under år 1999 uppgick till 5 885 kr. Med hänsyn tagen till avkastningen bör en skälig anslutningsavgift avrundat bestämmas till 6 500 kr exklusive mervärdesskatt. Beräkningsgrunderna för anslutningskostnaderna har grundats på Norrköping Miljö & Energi:s egna samt fem andra nätbolags uppgifter. De sex nätbolagens beräkningsgrunder bör kunna användas för att bedöma skäligheten i anslutningsavgifterna. Genomsnittlig anslutningslängd för anslutningar såväl inom som utom sammanhållen bebyggelse understiger 60 m, och den genomsnittliga anslutningskostnaden understiger det tillämpade grundbeloppet om 12 000 kr. – I flera pågående elanslutningsmål i lägre instanser har det nu bevisligen kommit fram att de faktiska kostnaderna för nätbolagen är betydligt lägre än de genomsnittliga debiteringar som EMI lagt till grund för sina schabloner. Det gäller inte bara grundavgiften utan också de av EMI tillämpade schablonerna för tilläggsavgifter. Den metod som bäst stämmer överens med förarbeten och Kammarrättens i Stockholm dom den 5 oktober 2006 i mål nr 4592-05 är att samma princip som kammarrätten tillämpat inom sammanhållen bebyggelse är tillämplig även utanför sammanhållen bebyggelse, dvs. att tilläggsavgift endast ska utgå under extraordinära förhållanden. – Vid anslutning av aktuell fastighet krävs inte högspänningskabel, utan det är tillräckligt med lågspänningskabel. För att bolaget inte ska överkompenseras ska således enbart grundavgift utgå. I andra hand görs gällande att tilläggsavgift inte

ska utgå för anslutningslängder som understiger det av EMI antagna utlösningsvillkoret om 560 m utan först på längre anslutningar. Under alla omständigheter ska tilläggsavgift inte utgå från en sträcka om 60 m utan från en betydligt längre sträcka än 120 m. – Det finns en inbyggd överkompensation i anslutningsavgifterna på grund av att kunden betalar investeringen i förskott genom anslutningsavgiften. Kostnaderna i EBR-katalogen är oskäligt höga, vilket får till följd att de av EMI tillämpade grund- och tilläggsavgifterna är oskäligt höga. Det är kostnadsläget och tillämpade schabloner vid den tidpunkt då det aktuella ärendet inleddes hos EMI som ska ligga till grund för prövningen i samtliga instanser. Kostnadsläget är fortfarande betydligt lägre än de schabloner som EMI fastställde år 1999. – De faktiska förhållandena i fråga om bebyggelse och befintlig infrastruktur för el är sådana att den aktuella fastigheten måste anses ligga inom sammanhållen bebyggelse. Om Regeringsrätten ändå finner att fastigheten ska anses ligga utom sammanhållen bebyggelse och att tilläggsavgift ska utgå, ska delning av anslutningsavgiften ske med ca 17–19 presumtiva kunder.

EMI anför till stöd för sin talan bl.a. följande. Det fanns inte någon offert från bolaget då AA ansökte om prövning av anslutningsavgiften hos Energimyndigheten. Bolaget lämnade däremot en offert/prisuppgift i en inlaga till myndigheten av den 1 november 2000. Bolaget får även genom sitt agerande under beredningen av ärendet hos Energimyndigheten anses ha uttryckt ett önskemål om att få en prövning av anslutningsavgiften i sak. Ellagen ställer inga formkrav på hur en anslutningsavgift ska meddelas av nätföretaget till motparten för att EMI ska kunna pröva anslutningsavgiften. Det enda formkrav som ställs avser preskriptionsregeln i 3 kap. 7 § fjärde stycket ellagen som föreskriver att nätföretaget ska ha sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part för att preskriptionstiden ska börja löpa. – Vid nyanslutningar av anläggningar i exploateringsområden tillämpas principen om delning och samma princip bör tillämpas vid anslutningar i andra bebyggda men oelektrifierade områden, t.ex. sommarhusområden. Om en fastighet i ett sommarhusområde ansluts till elnätet är det föga troligt att inte också ett antal andra fastigheter i området på sikt kommer att anslutas till elnätet. Det är inte skäligt att den förste anslutaren till elnätet – såsom den ekonomiskt svagare parten i förhållande till nätföretaget – ska agera ”bank”, vilket blir fallet då anslutaren och nätföretaget har ingått ett avtal om återbetalning vid ytterligare anslutningar. Att nätföretaget – vid en

anslutning där det är rimligt att anta att flera anläggningar kommer att anslutas till elnätet – och inte den enskilde ska stå för utgiften i väntan på att flera fastigheter kommer att anslutas måste därför vara skäligt i ellagens mening. Det är även nätföretaget och inte den enskilde som har nytta av att det finns en överkapacitet i nätet efter anslutningen av den första anläggningen. EMI har inte möjlighet att i efterhand besluta att ett nätföretag ska återbetala en anslutningsavgift i fall där ytterligare anläggningar har anslutits till nätet på samma ledningssträcka. EMI:s enda möjlighet att på ett skäligt sätt fördela kostnaderna vid utförande av arbeten som flera anläggningar har nytta av är att fördela kostnaderna vid prövningen av den första anslutningsavgiften.

Regeringsrätten avslog i beslut den 10 mars 2008 ett yrkande av AA om att muntlig förhandling skulle hållas i målet med förhör med vissa vittnen. AA har på nytt begärt muntlig förhandling med hörande av vissa vittnen.

SKÄLEN FÖR REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Regeringsrätten finner inte heller nu skäl att hålla muntlig förhandling i målet med hörande av vittnen.

Bolaget har i första hand yrkat att Regeringsrätten ska undanröja underinstansernas avgöranden och avvisa AAs talan. Som grund för yrkandet har anförts att ärendet inte borde ha prövats av Energimyndigheten då det inte finns någon bindande offert eller beställning av anslutning av el till fastigheten.

Bolagets yrkande om avvisning av AAs talan har framställts först i Regeringsrätten och ska därför avvisas.

Kammarrätten har i sin dom förklarat att bolaget högst äger debitera AA 64 020 kr exklusive mervärdesskatt för nyanslutning med mätarsäkring 16–25 ampère avseende den nu aktuella fastigheten. AA, som inte överklagat kammarrättens dom, har under målets handläggning i Regeringsrätten ifrågasatt de schablonbelopp som kammarrätten tillämpat vid beräkningen av den aktuella anslutningsavgiften. Hon har mot denna bakgrund yrkat i första hand att Regeringsrätten ska förelägga nätbolaget att debitera henne en avgift om

högst 6 500 kr exklusive mervärdesskatt för elanslutningen, i andra hand att den av Energimyndigheten fastställda anslutningsavgiften ska justeras ned.

Regeringsrätten finner att det först efter överklagandetidens utgång framställda yrkandet om att avgiften ska fastställas till ett belopp som är lägre än det kammarrätten bestämt inte kan tas upp till prövning. Yrkandet ska därför avvisas. Någon möjlighet för Regeringsrätten att med stöd av 29 § förvaltningsprocesslagen (1971:291), FPL, utan yrkande besluta till det bättre för AA finns inte då detta skulle vara till men för bolaget.

Bolaget yrkar i sitt överklagande att Regeringsrätten ska upphäva kammarrättens dom och förklara att bolaget äger debitera AA en anslutningsavgift om 175 300 kr exklusive mervärdesskatt för nyanslutning av el till fastigheten. Detta belopp är beräknat enligt en av Energimyndigheten framtagen schabloniserad modell för beräkning av elanslutningsavgifter och har av kammarrätten, liksom övriga underinstanser, ansetts utgöra den totala kostnaden för den aktuella elanslutningen. I överklagandet uppger bolaget att det är ostridigt att de totala kostnaderna för anslutningen till fastigheten uppgår till nämnda belopp och att den tvistiga frågan i målet gäller om kostnaderna i sin helhet eller endast till viss del ska belasta fastigheten.

Under handläggningen i Regeringsrätten har dock bolaget ifrågasatt de schablonmodeller och de beräkningsgrunder som tillämpats av underinstanserna och anfört att anslutningsavgiften ska grundas på den faktiska ledningslängden och de faktiska kostnader som anslutningen medför samt att detta med utgångspunkt i dagens kostnadsläge motsvarar 332 179 kr exklusive mervärdesskatt. Om en schablonmetod ändå ska tillämpas, ska schablonerna i vart fall svara mot dagens kostnadsläge. Bolaget har emellertid uppgett att det gentemot AA inte kommer att hävda en högre anslutningsavgift än 175 300 kr exklusive mervärdesskatt, men att detta inte innebär att bolaget anser att det beloppet är en skälig anslutningsavgift för en eventuell elanslutning.

De av bolaget åberopade invändningarna angående schablonmodellerna och beräkningen av den totala anslutningsavgiften är nya förutsättningar

som i allt väsentligt hade kunnat åberopas i målet redan under överklagandetiden men som åberopats först efter denna tids utgång. Bolagets yrkande att det ska få debitera ett högre belopp än 175 300 kr exklusive mervärdesskatt ska därför avvisas.

Vad Regeringsrätten har att pröva är således den anslutningsavgift om 175 300 kr exklusive mervärdesskatt bolaget förklarat sig vilja hävda gentemot AA vid en tänkt anslutning av fastigheten på begäran av henne.

Enligt 3 kap. 7 § första stycket ellagen är den som har nätkoncession för område, om det inte finns särskilda skäl, skyldig att på skäliga villkor ansluta en elektrisk anläggning inom området till ledningsnätet.

Enligt 4 kap. 1 § första och andra styckena ellagen ska nättariffer vara utformade så att nätkoncessionshavarens samlade intäkter från nätverksamheten är skäliga i förhållande till dels de objektiva förutsättningarna att bedriva nätverksamheten, dels nätkoncessionshavarens sätt att bedriva nätverksamheten. Nättariffer ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

Då det saknas bindande offert eller beställning av el till fastigheten väljer Regeringsrätten att beakta omständigheterna i målet som de förelåg vid tidpunkten för kammarrättens dom.

Den fråga Regeringsrätten ska pröva i målet är om den totala kostnaden om 175 300 kr för anslutningen av el i sin helhet ska belasta fastigheten Näset 190:3 eller om det är sannolikt att utbyggnaden av nätet även kan komma andra fastigheter till godo och kostnaden därför endast till viss del ska belasta den aktuella fastigheten. I denna fråga gör Regeringsrätten samma bedömning som kammarrätten. Överklagandet i denna del ska därför avslås.

REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Regeringsrätten avslår yrkandet om muntlig förhandling.

Regeringsrätten avvisar Leksand-Rättvik Elnät AB:s yrkande om att underinstansernas avgöranden ska undanröjas och AAs talan avvisas.

Regeringsrätten avvisar Leksand-Rättvik Elnät AB:s yrkande att det ska få debitera ett högre belopp än 175 300 kr exklusive mervärdesskatt.

Regeringsrätten avvisar AAs yrkanden såvitt avser fastställandet av anslutningsavgiftens storlek.

Regeringsrätten avslår överklagandet i övrigt.

Sten Heckscher

Marianne Eliason

Carina Stävberg

Anna-Karin Lundin

Henrik Jermsten

Susanne Ritseson
Föredragande regerings-
rättssekreterare

Avd I

Föredraget 2008-05-28